

موج شورانگیز

جلد یک

در بیدار شدن شعر عصر بیداری

(دوره پیش از مشروطه)

دکتر منیر عسگر نژاد

نشر شاموسا

- سرشناسه: عسگرزاد، میر -
عنوان و نام پدیدآور: موج شورانگیز / میر عسگرزاد
مشخصات نشر: کاشان: شاسوسا، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری: ج ۳
شابک: دوره: ۳-۳۳-۸۶۴۳-۹۷۸۶۰۰؛ ج ۲: ۲-۸۶۴۳-۹۷۸۶۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی: ج ۲: ۲-۳۱-۸۶۴۳-۹۷۸۶۰۰؛ ج ۳: ۳-۸۶۴۳-۹۷۸۶۰۰
فیا.
مندرجات: ج ۱. مجموعه اشعار عصر بیداری (دوره‌ی مشروطه) - ج ۲.
مجموعه اشعار معاصر (از مشروطه تا انقلاب اسلامی). - ج ۳.
مجموعه تصنیف‌ها، ترانه‌ها و سرودها (از دوره مشروطه تا انقلاب اسلامی).
موضوع: شعر فارسی -- قرن ۱۳ - ق ۱۴ -- مجموعه‌ها
Persian poetry -- 19-20th century -- Collections
موضوع: شاعران ایرانی -- قرن ۱۳ - ق ۱۴ -- سرگذشتنامه
Poets, Persian -- 19th -20th century -- Biography
موضوع: رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ م ۹۵/ع ۴۱۸۰ PIR
رده‌بندی دیوبی: ۸۵۰۸/۸
شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۰۱۸۲۰

موج شورانگیز

جلد یک

(گزیده شعر عصر بیداری)

دکتر منیر عسگرنژاد

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

آماده‌سازی: گروه هنری فیروزه

تمام حقوق این اثر در اختیار ناشر و مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری حوض فیروزه می‌باشد.

نشر شاسوسا: کاشان - میدان امام حسین (ع) - مجتمع الماس شهر - واحد ۱۰۲

کاشان - صندوق پستی: ۳۱۳۵ - ۸۷۱۳۵ تلفکس: ۵۵۳۱۹۷۷۰ - ۰۳۱

پایگاه اینترنتی: www.shasooapub.com پست الکترونیکی: shasooapub@yahoo.com

فهرست

۵۴	بلای جان و تن	۱۱	■ پیش‌گفتار
۵۶	تیر دعا		■ ادیب پیشاوری
۵۸	ای ایرانیان	۱۵	فراق روی تو
۶۰	دین و دل	۱۷	از نسامین کشوری؟
۶۱	مست تمنای تو	۱۹	شیشه‌ی دل
۶۲	یادت به خیر	۲۱	طفل عبق
۶۴	تاج عشاق	۲۳	نکوکاری
۶۶	دانایی و تدبیر	۲۵	بهار آمد
۶۷	بت سیمین لب	۲۷	غم تو
۶۸	وطن	۲۹	جهان
۷۲	درخت برومند		درگه میخانه
۷۵	باغ بهارستان	۳۲	صحرای جنون
	سیمین شمال	۳۳	مهر و مه
۸۱	ای دل	۳۵	شطرنج حسن
۸۳	زبان سخن		■ ادیب‌الممالک فراهانی
۸۷	صبر کن آرام جانم، صبر کن!	۴۱	مهرت به جان سپردم
۹۱	مسخرگی پیشه‌ی من	۴۳	دل‌م چو بید بلرزد
۹۵	عاقبت ایران	۴۴	جواب نامه
۹۸	افسوس	۴۶	عدل و قانون
۱۰۱	خیالات شب‌های دراز	۴۸	ولیعهد
۱۰۶	وفات یک دختر فقیر	۵۰	نگار من
۱۱۰	ادبیات	۵۲	زمانه
۱۱۲	گوش شنوا کو؟	۵۳	شاه کله‌دار

۱۶۴	گذشته	۱۱۷	مردم آزاد
۱۶۵	بهترین کار خواجه	۱۱۸	مشکلم این است
۱۶۶	نیستی	۱۱۹	حق استاد
۱۶۷	یاد آرزو شمع مرده...	۱۲۰	شکوهی دوستانه
۱۷۰	وصف الحال لوطیانه	۱۲۴	عشق و پیری
	■ عارف قزوینی	۱۲۶	وطن و ستی
۱۷۵	دل خوار کرد	۱۲۷	مذر تأخیر
۱۷۶	نالهی مرغ	۱۲۹	خیر مقدر گله
۱۷۸	شهر عشق و آوارگی	۱۳۱	نکته
۱۸۰	شکنج طره	۱۳۲	انقلاب ادبی
۱۸۲	درد عشق	۱۳۴	بر سنگ مزار
۱۸۳	هجر و سفر	۱۳۵	علت بی‌تابی نوزاد
۱۸۵	ماه‌ور	۱۳۷	هدیه‌ی عاشق
۱۸۷	مس قلب در خور اکسیر	۱۳۸	مادر
۱۸۸	اندیشه‌ی وصل	۱۴۳	قلب مادر
۱۸۹	بار فلک		■ علی اکبر دهخدا
۱۹۱	سرب‌خبر	۱۴۹	مردم آزاده
۱۹۳	سپاه عشق	۱۵۱	دم محرومان
۱۹۴	فتنه‌ی رفیق	۱۵۲	سلوک عارف
۱۹۵	جور	۱۵۴	وطن پرستی
۱۹۷	عوض اشک	۱۵۴	حذر از جنگ
۱۹۹	حال دل	۱۵۵	خیز و «خرخر کشد»...
۲۰۰	کوی عشق	۱۵۸	وصیت‌نامه‌ی دهخدا
۲۰۱	همای سعادت	۱۵۹	شکوهی پیر زال
۲۰۳	جمهوری عشق	۱۶۰	رؤسا و ملت
۲۰۵	دست به دامان	۱۶۲	ترک من
۲۰۷	وفا چه دیدی؟		

۲۴۴	ای آسمان، برو!	۲۰۸	قافله سالار دل
۲۴۶	غم دیگر	۲۱۰	خوشی به گریه
۲۴۷	سوختن آموز	۲۱۱	خنده پس از گریه
۲۴۸	صنم شرق	۲۱۳	به مرگ راضیم...
۲۵۰	مرحبا دل	۲۱۵	فرقه بازی و جهالت
۲۵۲	وقت وعده‌ی تو	۲۱۷	غزل پوشالی
۲۵۳	دل من		■ القاسم لاهوتی
۲۵۵	آهسته، آهسته	۲۲۱	دل دیوانه
	■ ملک الشعراى بهار	۲۲۳	متن‌س از...
۲۵۹	سیل اشک	۲۲۴	کوچه کوچ
۲۶۰	یا مرگ یا وصال	۲۲۵	بت نامهربان
۲۶۱	دو زلف سیاه	۲۲۶	بگریخت دل
۲۶۳	داغ لاله	۲۲۷	بی وجود ما
۲۶۴	حلقه‌ی عشاق	۲۲۸	یاری هست، نیست
۲۶۵	مرغ گرفتار	۲۲۹	آزادی
۲۶۷	غمزه‌ی خون‌ریز	۲۳۱	آفتاب لازم نیست
۲۶۹	ببین نرود از دل	۲۳۲	چرخ
۲۷۱	باریدید	۲۳۳	بی‌مهری جانان
۲۷۵	سپید...	۲۳۵	ای کاشکی
۲۷۹	آرمان شاه	۲۳۶	بنده‌نوازی
۲۸۳	جغد جنگ	۲۳۷	هم‌نفس
۲۸۷	ضلال مبین	۲۳۸	موی پریشان تو
	■ فرخی یزدی	۲۳۹	شکایت
۲۹۱	شب‌زنده‌داری	۲۴۰	سوز دل
۲۹۲	بی‌خبری	۲۴۱	رفتگی و جنون آمد
۲۹۳	آزادی	۲۴۲	انتظار
۲۹۴	طرح نو	۲۴۳	می‌گوییم، نمی‌گوید

۳۳۳	بی‌اعتنائی به فلک	۲۹۶	نشانه‌ی ما
۳۳۵	گوهرشاد	۲۹۷	خون‌بهای انقلاب
۳۳۷	درد وطن	۲۹۸	رشته‌ی گسسته
۳۳۹	عشق و جنون	۲۹۹	صحرای جنون
۳۴۰	شراب مرگ	۳۰۰	عشق‌بازی
۳۴۲	خنده‌ی شاعر	۳۰۱	فریادرس
۳۴۳	عشق وطن	۳۰۳	فراق
۳۴۵	پریشانی ایران	۳۰۴	در سحر
	■ رشید یاسمی	۳۰۶	زنداد، قفس
۳۴۹	عکس	۳۰۸	خانه‌ی آب
۳۵۰	رهزن ناز	۳۰۹	شکن زلف تو
۳۵۲	کم‌ظرفی دل	۳۱۰	ماه پری
۳۵۴	آفتاب	۳۱۱	قسمت فرهاد
۳۵۶	بیش از دیدنت	۳۱۲	درهم و دینار
۳۵۷	... و رفت!	۳۱۴	کام دل
۳۵۹	پرور عمر	۳۱۶	خون‌ریزی ضحاک
۳۶۱	غنا، حسن غم	۳۱۷	دهقان
۳۶۳	خون	۳۱۹	مرگ تدریجی
۳۶۵	استغنا	۳۲۰	پرواز
۳۶۶	جستجو	۳۲۱	شهره‌ی شهر
۳۶۸	گذشت	۳۲۳	مست و خراب
۳۶۹	غم‌پرورد	۳۲۴	مهربان نگشتی
۳۷۱	سفر کرده	۳۲۵	آزادی
۳۷۳	ناز	۳۲۶	سر به پای آزادی
۳۷۴	حسن تو و عشق من	۳۲۷	رنگ بی‌رنگی
	■ پروین اعتصامی		■ میرزاده عشقی
۳۷۹	اشک یتیم	۳۳۱	استاد عشق

بی پدر ۳۸۰

مست و هشیار ۳۸۲

طفل یتیم ۳۸۴

شکایت پیرزن ۳۸۹

دیوانه و زنجیر ۳۹۱

درخت بی بر ۳۹۳

آب یش بزرگان ۳۹۵

دین و قاضی ۳۹۶

لطف حق ۳۹۹

سعی و عمل ۴۰۶

ای رنجبر ۴۱۰

دست انتقام ۴۱۲

برای سنگ مزار ۴۱۵

□ پیش‌گفتار

شعر و ادبیات فارسی، تا دوران مشروطه، منحصر به اقشار خاص جامعه و دربار و درون‌مایه‌ی اشعار نیز وصف طبیعت، مدح پادشاه، عشق و عرفان و... بوده است. در آغاز مشروطیت، شعر این دوره نیز دچار تحولی بی‌سابقه شد که آشنایی تحصیل‌کنان با جریان‌های جدید اجتماعی و فرهنگی از طریق کتاب و مطبوعات، به جریان سیاسی و ادبی عصر بیداری سرعت بخشید.

شعر فارسی از انحصار دربار خارج و با چهره‌ای مبارز و انقلابی و درون‌مایه‌ای سیاسی، به جستجوی مضامین عمومی خود، راهی نشریات و دورترین شهرها و روستاهای ایران شد.

از دگرگونی‌های عصر بیداری، می‌توان به انقلاب ادبی در شعر و نثر اشاره داشت. اگرچه در این دوره، قالب اشعار با تغییر زیادی روبه‌رو نبود، اما در ساختار و زبان شعری، با دو گروه ادبی روبرو هستیم. شاعرانی مثل ملک‌الشعرا بهار و ادیب‌الممالک فراهانی که به قالب و زبان سنتی معتقد بودند و آنان را حفظ کردند؛ و نسیم شمال، عارف قزوینی و میرزاده عشقی، که نه تنها به قالب سنتی پافشاری نکردند، بلکه زبان عامیانه را نیز در شعر رواج دادند.

عشق و عرفان در شعر عصر بیداری، رنگ باخت و جای خود را به جریان‌های سیاسی و پدیده‌های اجتماعی سپرد. شوق و عشق به وطن، میهن‌پرستی، بیان دردهای فردی و اجتماعی، تجدیدگرایی در شعر با اثرپذیری از تحولات سیاسی -

اجتماعی عصر بیداری و تجربه‌ی قالب‌های قصیده، غزل، مثنوی، مخمس،
دویتی پیوسته، ترانه و تصنیف، دوری از آرایه‌های ادبی و زبان ساده، از
تحولات محتوایی و ساختاری در شعر عصر بیداری است.
در این مجموعه، آثار سرآمدان شعر عصر بیداری را مرور خواهیم کرد.

دکتر منیر عسگرنژاد

www.ketab.ir